

Nieuwe atlas van de Noord-Hollandse broedvogels

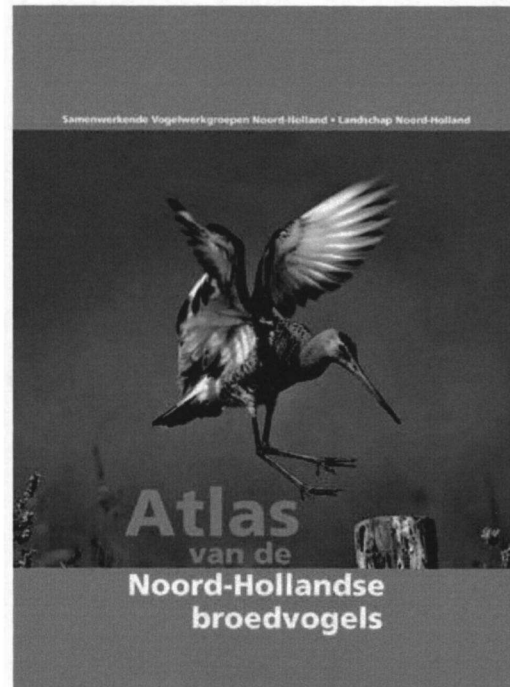
Op zaterdag 11 december 2010 was de zesde Noord-Hollandse Natuurdag in de Aristozalen bij station Sloterdijk. Er werden twee nieuwe provinciale verspreidingsatlassen gepresenteerd, een over de Noord-Hollandse broedvogels en een over de amfibieën en reptielen in de provincie. Bovendien was er een nieuwe atlas over de vlinders in West-Friesland.

Jelle Harder & Kees Scharringa

Elke twee jaar wordt deze populaire Noord-Hollandse Natuurdag gehouden. Hiervoor is grote belangstelling bij de leden van alle provinciale vogelwerkgroepen, KNNV- en IVN afdelingen, weidevogelbeschermers, zoogdierenonderzoekers, vlindertellers, enz. Dit keer waren er circa 400 mensen aanwezig, helaas minder dan tien uit de Gooi- en Vechtstreek. Op de Natuurdag worden lezingen gehouden waarbij het accent natuurlijk ligt op Noord-Holland. Er zijn verschillende stands van vogelwerkgroepen, KNNV, IVN, Vlinderstichting, Vogeljaar, boekenverkopers, e.d. Misschien kun je deze dag wel een beetje vergelijken met de jaarlijkse SOVON - dag in Nijmegen. Het zou daarom goed zijn indien er in het programma van onze vogelwerkgroep in de toekomst wat meer aandacht voor deze bijzondere dag zal komen.

De nieuwe broedvogelatlas van Noord-Holland is een gezamenlijke uitgave van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen in Noord-Holland (SVN) en Landschap Noord-Holland, waaraan vijf jaar hard is gewerkt. Ongeveer 500 Noord-Hollandse vogelaars hebben speciaal voor deze atlas Noord-Holland doorkruist en genoteerd waar welke vogelsoorten broeden. Daarnaast zijn aanvullende gegevens verwerkt van de Provinciale Natuurinventarisatie, van verschillende terreinbeheerders (o.a. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland), en van organisaties (o.a. SOVON Vogelonderzoek Nederland en Agrarische Natuurverenigen).

In het Noord-Hollandse deel van het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken hebben ruim 20 leden, de IJsvogelwerkgroep en de Roofvogelwerkgroep belangrijke bijdragen geleverd aan de

verspreidingsgegevens. Bovendien zijn Jelle Harder, Dick Jonkers en Paul van der Poel auteurs van één of meerdere soortbeschrijvingen in de atlas. Het is een prachtige, ruim geïllustreerde uitgave geworden van ruim 400 pagina's. Het voorkomen van alle broedvogelsoorten wordt erin besproken. Heldere verspreidingskaartjes laten in één oogopslag zien waar de betreffende soort broedt en fraaie foto's en tekeningen tonen de vogels in hun natuurlijke omgeving. Bijzondere aandacht krijgen de veranderingen in de broedvogelbevolking gedurende de laatste twintig jaar. Daarnaast is er uitgebreide aandacht voor het Noord-Hollandse landschap en zijn betekenis voor vogels.

De eindredactie van het kloekke boekwerk is gedaan door Kees Scharringa, Wim Ruitenbeek en Piet Zomerdijk. Deze heren hebben al vele grote verdiensten op vogel- en natuur-

gebied op hun naam staan en werden daarvoor op de Natuurdag gehuldigd met een Koninklijke onderscheiding, Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Drie nieuwe ridders (vlnr) Kees Scharringa, Piet Zomerdijk en Wim Ruitenbeek.

In Noord-Holland broeden bijna 200 soorten vogels (in Nederland zijn dat er ruim 230). Was 20 jaar geleden de Spreeuw nog de meest algemene broedvogel, die soort staat inmiddels op de tweede plaats. Thans is de Merel koploper met een geschat aantal broedparen van 60.000-120.000. De andere soorten in de toptien van algemeenste soorten zijn Wilde Eend, Huismus, Koolmees, Houtduif, Kauw, Fitis, Heggenmus en Winterkoning. Daartegenover staan elf zeldzame soorten waarvan er jaarlijks minder dan tien paar in Noord-Holland broeden. Naast soorten als Paapje en Velduil, die als broedvogel bijna zijn uitgestorven, prijken op dit lijstje ook nieuwkomers als Slechtvalk (sinds 2003) en Raaf (sinds 2004).

Echt kenmerkende soorten voor Noord-Holland zijn Aalscholver, Stormmeeuw en Halsbandparkiet. Van deze soorten broedt meer dan de helft van de totale Nederlandse aantallen in Noord-Holland. Voor Lepelaar, Visdief, Tapuit en Nachtegaal is dit aandeel 30-50%.

Kenmerkende soorten voor de Gooi- en Vechtstreek zijn vooral Purperreiger, Zwarte Specht, Grote Karekiet, Vuurgoudhaan, Bonte Vliegenvanger en Raaf. Deze soorten komen elders in onze provincie weinig of niet voor. Er zijn duidelijke verschillen in soortenrijkdom. Gebieden met de meeste soorten broedvogels (per vierkante kilometer) zijn de

duinen en de binnenduintrand, de Zaanstreek, de stadsranden van Amsterdam en de Vechtstreek. Een grote verrassing is de soortenrijkdom bij de Vooroever bij Wervershoof, de Weelen bij Hoogkarspel en de omgeving van het Robbenoordbos en Dijkgatsbos in de Wieringermeer.

De nadruk van de atlas ligt op de verspreiding van broedvogels. Vergeleken met de vorige broedvogelatlas uit 1990 is deze ingrijpend veranderd. Er zijn meer soorten waarvan de verspreiding is toegenomen dan soorten waarvan de verspreiding is afgenomen. Dit levert een positief totaalbeeld op. Daar moet echter wel een kanttekening bij worden geplaatst. Veel van de toegenomen soorten behoren tot de algemenere soorten in Nederland die voorheen in Noord-Holland relatief schaars waren of ontbraken door het overwegend open, boomloze karakter van het landschap. Daar staat tegenover dat veel van de soorten die afnemen, juist de vogels zijn van open landschappen, waarvoor Noord-Holland vanouds een bolwerk vormt, zoals weidevogels, duinvogels en moerasvogels. De veranderingskaarten (toe- of afname van het aantal soorten per vierkante kilometer) van weidevogels van vochtig grasland en van algemene bosvogels illustreren die veranderingen goed.

Samenvattend: er komen meer vogels, maar Noord-Holland verliest steeds meer zijn speciale karakter.

Het bovenstaande geldt natuurlijk ook in grote lijnen voor de Gooi- en Vechtstreek.

Ook hier zijn veel soorten weidevogels van vochtig grasland sterk afgenomen of geheel verdwenen en hebben ook de soorten van rietmoeras een veer moeten laten.

Verder ontbreken tegenwoordig soorten als Zomertortel en Wielewaal vrijwel geheel en is de Matkop uit grote delen van het Gooi verdwenen. Daarnaast zijn er natuurlijk ook positieve ontwikkelingen, waarvan vooral de spectaculaire opmars van de IJsvogel genoemd moet worden.

Het boek is een 'must' voor elke Noord-Hollandse vogelaar en natuurliefhebber!

Op de lezingenavonden van de Vogelwerkgroep is het boek beperkt voorradig. Kostprijs € 24,50. Bestellen kan bij Landschap Noord-Holland: www.landschapnoordholland.nl/webwinkel en via de website van de SVN: www.vogelwerkgroepennh.nl. In beide gevallen komen er verzendkosten bij.